

janez bizjak

RECIMO BOBU BOB

(polemiki o HE Kobarid na rob)

Videti je, da naivnost našega (slovenskega) obnašanja ne pozna meja. Za bregom imamo veličastno plejado pobud in načrtov, ki na kampanjsko udarniški osnovi ustvarjajo odrešilna obzorja slovenskemu gospodarstvu; vseeno je, kje začnemo: pri kmetijstvu ali pri posegih v pokrajino. Upira se nam naštevati posamezne genialne prebliske, ker moramo iste stvari ponavljati v rednih časovnih zaporedjih. Zadnji kresnici je ime HE Kobarid. Njen značaj se ne loči veliko od številnega sorodstva, kjer se gnete - jo recimo: HE Bohinj pa gruzinsko kulaške anestezije na podeželju, znanstveno podkovan načrt za poseko gozdov na Sorškem polju ali enako obarvana preusmeritev našega sadjarstva in vinogradništva v intenzivno pridelovanje malin in črnega ribeza.

Za spoznavanje stališč zagovornikov in nasprotnikov HE Kobarid je zadnje čase poskrbelo dnevno časopisje. Zato ne kanimo prepisovati demagoških izbruho, pač pa nas tišči potreba nekoliko razgaliti intimno ogrinjalo, pod katerim vedri splošna pasivnost pri obravnavanju nerazvitih predelov v takozvani razviti Sloveniji. Hvaležni smo vsem, ki se tako nesebično borijo za zaostale in zapostavljene kraje na Primorskem in še posebej v Zg. Posočju; naj bodo to ožgani trebuščki na piranski plaži ali mozoljasti snobi v ljubljanskih kavarnah. Smola je v tem, da naletimo na nenavadno obnašanje tam, kjer pričakujemo resen pristop k reševanju problemov. Takšno obnašanje se je nedavno manifestiralo na javnih političnih akcijah primorskih poslancev in županov. V zvezi s tem omenimo kritiko Marjana Debelaka v Delu 13. III. 71 pod naslovom: Resnica o HE Kobarid. Avtor primerja dva projekta za Zgor. Posočje: ATC Bovec (alpski turistični center) in HE Kobarid oz. HE Trnovo. Pri tem ga vznemirja dejstvo, da za podporo načrtu ATC Bovec ni bilo nikakršnega politične pritiska, kar so na drugi strani predstavljala široko zasnovana javna zborovanja v korist HE Kobarid.

kraj

Debelakove misli naj dopolnimo: Množičnih skilcev za ATC Bovec res ni bilo. Še manj pa smo slišali, da bi se poslanci kakšnega področja zbirali na javnih tribunah, zahtevali jasne, hitre ter učinkovite ukrepe za zaščito, denimo, naših hribovskih kmetij, terjali sredstva in drugačno politiko za rojstvo kmečkega turizma, ali da bi zastavili svoj glas, ne pa kričočega očitka, za zaježitev praznjenja domačij na pasivnih predelih. Posebno primorski poslanci bi smeli biti zelo glasni v svoji humani vnemi. Priznamo, da je takšno poslanstvo bolj naporno, manj hvaležno. Lažje je določiti krivca za dolgoletne zablode in lastna strarpota. Tudi v primeru HE Kobarid so nasprotniki gradnje čez noč postali hvaležna tarča očitkov za nerazveseljivo stanje v Zg. Posočju.

Tovariši poslanci, občinski predsedniki in drugi javni delavci, ki ste na zborih volivcev glasno kritizirali takozvane krajinske fanatike, dovolite skromno pripombo: Očitki zagovornikom varstva narave, spomeniškemu varstvu, načrtovalcem svežih ekonomskih pobud in drugim, češ da od obljud in lepih načrtov niso storili nobenega koraka naprej, po našem privatnem mnenju ni poslan na pravi naslov. Ustanovam, ki se zaradi slabo urejenih gmočnih razmer same borijo z osnovnimi eksistenčnimi vprašanji, očitati, da ne najdejo sredstev za realizacijo svojih predlogov, je prav tako primereno, kot oblatiti zdravnika, če bolniku ne more dati še denarja za predpisane recepte. Se vam v samotnih urah, tovariši, nikoli ne zazdi, da bi utegnil biti pravilni naslov nekje na najvišjem omizju, na katerem se ob začetku vsakega leta rodijo dolgoročni gospodarski ukrepi in kjer se reže republiški kruh? Omenili smo le en naslov, na jeziku imamo še drugega, doslej ga ni bilo olikano ponavljati, tistega namreč tam spodaj ob sotočju dveh širokih vod.

Zato je napad, ki sloni na plazu obtožb na račun finančno onemogočenih načrtov (konkretno ATC Bovec), trenutno dovolj prepričljiv, da zapira oči prizadetim občanom. Očitki postajajo že banalno cenen, v dani situaciji pa tako učinkoviti, da jim nasedajo celo odborniki in člani turističnih društev, čeprav so še včeraj zagovarjali drugačno mnenje. Za krono svojih prizadevanj so zagovorniki gradnje HE Kobarid odkrili čudežno formulo v svojem zagonu: Nočemo biti rezervat za nikogar! Mnogo pretresljive resnice in obupa je skritega v tem stavku, ob katerem bi se morala zganiti širša javnost, predvsem pa odgovorni in odločujoči močje, ki upravljajo s skupnim denarjem. Ker temu ni tako, Soške elektrarne ter vsa mobilizacija javnega mnenja na Tolminskem z naslodo mečejo ta citat kot bogato kost že tolikokrat izigranemu in razočaranemu prebivalstvu Zg. Posočja. Žalostno je, da so se temu pridružili tudi nekateri ugledni posamezniki, za katere smo prepričani, da znajo gledati mnogo dlje, kot pa sežejo skriti nameni načrtovalcev elektrogospodarstva v Posočju.

Razumljivo je hotenje podjetja Soške elektrarne, da z novimi objekti poveča svojo proizvodnjo. Smola tega kolektiva je v tem, da zaradi teh upravičenih zahtev drega v zelo razbolelo rano, ki ne bo zaceljena z večjim številom kw ur. Bistvo problema ni večja kapaciteta neke elektrarne, kar bi nedvomno ugodno vplivalo na okoliško industrijo, pač pa tiči jedro nasprotij v soočenju dveh različnih pogledov naprej, dveh gospodarskih in prostorskih planiranj, dveh široko zasnovanih rešitev, ki se medsebojno izključujeta. Značaj prve je izrazito kampanjski, pogojen v današnjem živčnem beganju za trenutnimi koristmi, druga nosi večjo prostorsko in časovno širino, naslanjajoč se na izkušnje drugod po svetu. Karte v rokah zagovornikov HE Kobarid so toliko močnejše, ker zadnja rešitev zaradi naglušnosti onih, ki delijo denar, še ni prinesla nič otipljivega.

Če si vsak dan dopovedujemo, kako bomo v prihodnje vedno bolj potrebovali predele, kamor bomo hodili zdraviti svoje počutje iz vedno bolj zasmrjenih, zaprašenih, motoriziranih, avtomatiziranih, filtriranih in zabetoniranih naselij, potem ne razumemo dejstva, da moramo vsakih nekaj let povzdigniti svoj glas za zaščito tekšnih neindustrijskih otokov. Ker smo menda za Zg. Posočje prepričani, da je intenzivna turistična izgradnja najbolj donosen izhod, potem je za to prepričanje treba odrediti še kak dinar. Samo prazne marnje o turistični renesansi ne bodo rešile problema zaostalih območij. Preveč naivno je to! Dvakrat naivno pa je mišljenje, da bo Zg. Posočje gospodarsko rešila HE Kobarid, da bo dvajset novih delovnih mest spet napolnilo izpraznjene domove. Menda občinski možje ne mislijo, da bodo strokovnjaki, ki pritiskajo na gumb v avtomatizirani elektrarni, kar v bele halje preoblečeni domačini, ki jih avtobus z Bovškega vozi čez Predil v rabeljski rudnik?

Domačije se prazniijo, ker so življenjski pogoji preslabi. Zato si ne mečimo peska v oči s šablonskim filozofiranjem o begu v mesta kot splošnem razvojnem pojavu našega časa. Zgornje Posočje potrebuje takšno elektrarno, ki bo nudila dober zaslužek tudi natakarkem, hotelirjem in

lastnikom kmečkih penzionov, sobaricam ali maserkam v zdravilišču, smučarskim učiteljem in gorskim vodnikom, izdelovalcem pip ter prodajalcem ovčjih kož, sirarjem na obnovljenih planšarijah in mehanikom v servisih, krčmarjem ter kočijažem, ... itn.

Ker HE Kobarid ne zmore takšnega obsega, ker objekt po svoji funkciji ne more predstavljati novega pokrajinskega okrasa in ker je pogoj za rentabilnost kobariške elektrarne postavitev II. faze, to je HE Trnovo (s potopitvijo dela bovške kotline), upravičeno dvomimo v obljube in zagotovila, ki jih radodarno trosijo avtorji HE Kobarid. Po drugi strani pa nerazvitost v Zg. Posočju ne bo odpravljena le s preprečitvijo gradnje elektrarne, tudi je ne bo odpravila kakšna miloščina v obliki nove ceste do Skednja pod Kaninom.

Pasivnih krajev po svetu ne rešujejo dobrodelne prireditve v korist revnih, ampak znižani ali odpravljeni davki, javna dela, predvsem pa težke investicije. Vsak razumnik ve za to. Torej?

vinko cuderman O BOGATI OBČINI IN BOGATEM MESTU IDRJI

V Naših razgledih (26/2-71) je bil objavljen članek "Poskus rangiranja slovenskih občin glede na splošno razvitost". Avtor članka Lovro Pfajfar je povzel rezultate študije, ki je bila napravljena na Inštitutu za ekonomska raziskovanja in je pri rangiranju upoštevala naslednjih osem kazalcev: narodni dohodek na prebivavca, osnovna sredstva na zaposlenega, narodni dohodek privatnega kmetijstva na kmečkega prebivavca, delež zaposlenih, delež nekmečkega prebivavstva, promet trgovine na drobno na prebivavca, število osebnih in tovornih avtomobilov na prebivavca in število zdravnikov na prebivavca. Po tej študiji so slovenske občine razvrščene v pet skupin, Idrija pa je v drugi skupini med "bolj razvitimi